

► **ЖУРНАЛНЫ ГАМӘЛГӘ КУЮЧЫ**

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ФӘННӘР АКАДЕМИЯСЕ

► **ИДАРӘ:**

МИҢНУЛЛИН К.М., филология фәннәре докторы, профессор,
идарә жетәкчесе (Казан)
АЛИШИНА Х.Ч., филология фәннәре докторы, профессор (Томән)
АРСЛАНОВ М.Г., сәнгать фәннәре докторы, профессор (Казан)
БАҖАВЕТДИНОВ Ф.Н., хокук фәннәре докторы, профессор (Казан)
ВӘЛИЕВ Р.И., Татарстан Республикасы Дәүләт Советының мәдәният, фән,
мәгариф һәм милли мәсьәләләр буенча комитеты рәисе (Казан)
ДӘУЛӘТ НАДИР, тарих фәннәре докторы, профессор (Истанбул)
ГЫЙЛӘЖЕВ И.А., тарих фәннәре докторы, профессор (Казан)
ЗАҖИДУЛЛИНА Д.Ф., филология фәннәре докторы, профессор (Казан)
ЗӘКИЕВ М.З., филология фәннәре докторы, профессор (Казан)
ЖАМАЛЕТДИНОВ Р.Р., филология фәннәре докторы, профессор (Казан)
КЕРИМОВ И.А., филология фәннәре докторы, профессор (Симферополь)
МИҢНЕГУЛОВ Х.Й., филология фәннәре докторы, профессор (Казан)
МӨХӘММӘТШИН Р.М., сәясәт фәннәре докторы, профессор (Казан)
НАСИПОВ И.С., филология фәннәре докторы, профессор (Уфа)
ӨНӘР МОСТАФА, фән докторы, профессор (Измир)
СӨЛАХОВ М.Х., физика-математика фәннәре докторы, профессор,
Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе президенты (Казан)
САЛИХОВ Р.Р., тарих фәннәре докторы (Казан)
СИБГАТУЛЛИНА Ә.Т., филология фәннәре докторы, профессор (Мәскәү)
СӨЛӘЙМАНОВ Ж.Ш., техник фәннәр докторы, профессор (Казан)
ТӘСИН ЖӘМИЛ, Бабеш-Больяй университетының Тюркология
һәм Үзәк Азияне өйрәнү институты директоры (Клуж-Напока, Румыния)
ТИМЕРХАНОВ А.Ә., филология фәннәре докторы (Казан)
ФӨТТАХОВ Э.Н., Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасары —
мәгариф һәм фән министры (Казан)
ХИСАМОВ Н.Ш., филология фәннәре докторы (Казан)
ХУЖИН Ф.Ш., тарих фәннәре докторы, профессор (Казан)
ШӘЙДУЛЛИН Р.В., тарих фәннәре докторы, профессор (Казан)
ШАМИЛЬОГЛУ ЮЛАЙ, тарих фәннәре докторы, профессор (Мэдисон)

► **БАШ РЕДАКТОР**

КИМ МӨГАЛЛИМ улы МИҢНУЛЛИН

► **БАШ РЕДАКТОР УРЫНБАСАРЛАРЫ:**

ГОМӘРОВ И.Г., ДӘУЛӘТШИНА Л.Ш. (жаваплы секретарь)

► **РЕДАКТОРЛАР:**

ЗАҖИДУЛЛИН И.К. (тарих), СОЛТАНОВА Р.Р. (сәнгать),
МИРХАЕВ Р.Ф. (тел белеме), ГАРИПОВА Л.Ш. (әдәбият һәм халык ижаты)

► **ГАМӘЛИ ХЕЗМӘТКӘРЛӘР:**

М.Г. МОРТАЗИН, Н.Т. АБДУЛЛИНА, Г.Р. ХӘКИМОВА

БУ САНДА

Баш редактор сүзе 7

ТЕЛ БЕЛЕМЕ

Бәширова И.Б. XIX гасыр ахыры – XX йөз башы татар
сәнгатьле прозасында хикәяләр стильләре 9
Миңнуллин Б.К. Массакүләм мәгълүмат чарасы буларак
газета теле һәм публицистик стиль 15
Нәбиуллина Г.Ә. Татар тел гыйлемендә экспрессив синтаксик
төзелмәләргә өйрәнү мәсьәләсе 22
Рамазанова Д.Б. Татар-монгол урта лексикасы турында 26
Гайнетдинова Г.Р. Төрки-татар язма истәлекләре лексикасын
өйрәнү тарихыннан 37

ӘДӘБИЯТ БЕЛЕМЕ

Миңнегулов Х.Й. Абай һәм татар әдәбияты 41
Хасавнех А.А. Татар шәехе Мөхәммәд Закир әл-Чистави
турында яна мәгълүматлар 47
Нигъмәти И. Чорлар чатындагы үзгәрешләргә кабат тукталып
(*Г. Гыйльманов һәм Ф. Бәйрәмова әсәрләренә күзәтү*) 52
Әхмәтҗанов М.И. С.-Петербургның татар зиратындагы
ташбилгә текстлары (1843–1986) 60

ХАЛЫК ИЖАТЫ

Мөхәммәтҗанова Л.Х. Татар телле «Каһарман Катил»
дастанының килеп чыгышы һәм таралышына карата 69

ТАРИХ СӨХИФӘЛӘРЕ

Беккин Р.И. 1917–1991 елларда Петроград-Ленинград
мөселман татарлары торышы
(*ишәси фотоархивлар турында уйланулар*) 76
Мәхмүтова А.Х. Акчуриннар нәселе хатын-кызлары 87

ИҖТИМАГИЙ ФИКЕР

Исмәгыйлева К.К. Социаль челтәрләргә тәрбия
максатларында файдалану 104

МИЛЛИ МӘГАРИФ

Яруллина Л.И., Яруллина Э.Р. Р.З. Хәйдәрова эшчәнлегендә
рус телле балаларга татар телен өйрәтү проблемалары 113

ГАБДУЛЛА КАРИЕВКӘ – 130

Арсланов М.Г. Габдулла Кариев – «Татар театрының атасы» . . . 120

ШӘХЕСЛӨРБЕЗ*Кадыйрова Э.Х.* Тынгысыз галимә 132**ЭКСПЕДИЦИЯЛӘР ЭЗЕННӨН***Булатова М.Р.* Татар теленен яүштә-чат сөйләше
(2015 елда Томск өлкәсенә булган экспедиция материаллары
буенча) 137**СӘНГАТЬ***Солтанова Р.Р.* Болгар дәүләт тарихи-архитектура музей
тыюлыгындагы «Болгар цивилизациясе. Меңьеллыкка
сузылган юл» инсталляциясе 151*Улемнова О.Л.* Рәссам Тавил Хажихәмәтовның ижат юлы
(тууына 80 ел тулу уңаеннан) 155*Шкляева Л.М.* Казан сөлгесе – тимер һәм агачтан
(рәссам Ринат Әхмәтов иҗатына күзәтү) 160*Галимова Э.М.* Тажи Гыйззәт драмаларының музыкаль
бизәләш үзенчәлекләре 162**ЯҢА КИТАПЛАР**Әдәби мирасыбыз тагын йөз елга якынайды («Татар әдәбияты
тарихы»ның 3 нче томы басылып чыгу уңае белән) 166*Валиева Л.Г.* Каузальность в татарском литературном языке
(Казань: ИЯЛИ, 2015. 174 с.) 172*Яруллина Л.И.* Татар телендә сузык һәм тартык авазларның
(вокализм, консонантизм) язуда бирелеше: XIX гасыр
һәм XX гасырның I чиреге (Казан, 2014. 335 б.) 173**ФӘННИ-ИҖТИМАГИЙ ТОРМЫШЫБЫЗДАН****В НОМЕРЕ**

От главного редактора 7

ЯЗЫКОЗНАНИЕ*Баширова И.Б.* Повествовательные стили в татарской
художественной прозе конца XIX – начала XX века 9*Миннуллин Б.К.* Публицистический стиль и язык газет
как средства массовой информации 15*Набиуллина Г.А.* Вопрос изучения экспрессивных
синтаксических конструкций в татарском языкознании 22*Рамазанова Д.Б.* Об общей тюрко-монгольской лексике 26*Гайнутдинова Г.Р.* Из истории изучения лексики тюрко-
татарских письменных источников 37**ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ***Миннегулов Х.Ю.* Абай и татарская литература 41*Хасавнех А.А.* Новые сведения о татарском шейхе Мухаммаде
Закире аль-Чистави 47*Нигмати И.* На перекрестке эпох (обзор произведений
Г. Гильманова и Ф. Байрамовой) 52*Ахметзянов М.И.* Тексты эпитафий татарского кладбища
С.-Петербурга (1843–1986) 60**НАРОДНОЕ ТВОРЧЕСТВО***Мухаметзянова Л.Х.* О возникновении и распространении
дастана «Кахарман Катил» на татарском языке 69**СТРАНИЦЫ ИСТОРИИ***Беккин Р.И.* Повседневная жизнь татаро-мусульманской
общины советского Петрограда-Ленинграда
(размышления над частными фотоархивами) 76*Махмутова А.Х.* Женщины рода Акчуринных 87**СОЦИОЛОГИЧЕСКАЯ МЫСЛЬ***Исмагилова К.К.* Использование социальных сетей
в воспитательных целях 104**НАЦИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ***Яруллина Л.И., Яруллина Э.Р.* Проблемы обучения русскоязычных
детей татарскому языку в педагогической деятельности
Р.З. Хайдаровой 113**ГАБДУЛЛА КАРИЕВУ – 130***Арсланов М.Г.* Габдулла Кариев – «Отец татарского театра» . . 120